

Hipertextos fragmentats

Una proposta per treballar la competència lectoliterària en la formació inicial de docents

Alba Ambrós

Universitat de Barcelona

El cànon per a la formació literària i l'educació literària a primària són alguns dels continguts principals de l'assignatura Didàctica de la Literatura Infantil i Juvenil que s'imparteix al grau d'Educació Primària de la Universitat de Barcelona. La proposta d'innovació educativa que presentem consisteix en el disseny i la implementació d'una seqüència formativa adreçada a aquests alumnes per ampliar l'intertext lector mitjançant la lectura i l'anàlisi d'un corpus de minificcions hipertextuals relacionades amb la literatura de base folklòrica i d'autor del cànon d'educació primària de primeres llengües. El corpus triat pertany al llibre Catàleg de monstres (Masó, 2012), minificcions que apel·len a la intertextualitat mitjançant la combinació de recursos literaris múltiples.

Paraules clau: *competència lectoliterària, minificció, literatura infantil i juvenil.*

Fragmented Hypertexts: A proposal to develop literacy competence in initial teacher training

The literary canon for primary children and the scope of literature education are some of the main contents of the subject "Teaching preschool and children's literature" taught as part of the primary education degree at the University of Barcelona. The innovative educational project we present here involves designing a teaching sequence aimed at these students to expand their appreciation of intertextuality as readers by reading and analysing hypertext mini-fictions (Zavala, 2007; Landow, 2009) related to basic folk literature from the primary school literary canon. The corpus chosen is from the book Catàleg de monstres, written by Masó (2012), a selection of mini-fictions that introduce intertextuality by combining multiple literary resources.

Keywords: *literary reading competence, mini-fiction, preschool and children's literature...*

Quan acaba descriure, poleix el text. S'hi passa dies: elimina paràgrafs sencers que ara li semblen inútils, descarta descripcions i peripècies supèrflues, suprimeix frases reiteratives, tantes com pot, una a una. Cada paraula és qüestionada, substituïda per una altra de millor o esborrada. Evita circumloquis, descarta formes

verbals complexes, adverbis innecessaris, adjectius redundants o sobrers. Prescindeix de comes, de punts. Aspira a concentrar la seva visió del món en poques paraules –sí en un gra de sorra!– i sap que quan acabi, exhaust però satisfet, el text haurà desaparegut.
(Masó, 2012)

■ Punt de partida: dos microcontextos hipertextuals

L'any acadèmic 2011-2012 s'imparteix per primera vegada l'assignatura Didàctica de la Literatura Infantil i Juvenil durant el tercer curs del grau d'Educació Primària a la Facultat de Formació del Professorat de la Universitat de Barcelona. Amb un total d'uns sis-cents alumnes, es reparteixen en deu grups de seixanta estudiants i es du a terme el pla docent,¹ dissenyat per la coordinadora de l'assignatura, la doctora Díaz-Plaja, juntament amb l'equip de professorat encarregat de l'assignatura. Els continguts estan agrupats dintre de quatre blocs:

1. Literatura infantil: conceptes clau.
2. Els gèneres de la literatura infantil i juvenil (LIJ).
3. Literatura infantil i juvenil i educació literària.
4. La literatura infantil i juvenil a l'escola.

Per adquirir els continguts, vam preparar diferents activitats individuals i en grup que afavorissin l'acostament i el coneixement, tant dels conceptes clau de la LIJ, com recursos, materials i un cànon formatiu de lectures adequades per a cadascun dels cicles d'educació primària. L'equip de professorat vam elaborar una selecció de lectures organitzades per cicles d'educació primària, a fi que els estudiants realitzessin la tasca del seminari de lectura en grups de quatre o cinc persones. L'objectiu era presentar oralment una lectura per a un cicle d'educació primària mitjançant l'ús de diferents recursos d'animació a la lectura, amb la finalitat de prendre consciència de tots els elements que entren en joc en l'oralització i la recepció. Aquesta activitat va obtenir la puntuació més elevada al qüestionari de valoració final que vam passar de l'assignatura, seguida d'una altra tasca, que consistia a presentar recursos sobre la LIJ per a educació primària. Va ser justament durant la

realització i la presentació de totes dues tasques que ens vam adonar que un nombre important d'estudiants mostrava coneixements vagues, confosos, incorrectes o fins i tot nuls sobre la literatura de base folklòrica i d'autor del cànon d'educació primària, malgrat els continguts que havíem treballat prèviament.

És ben sabut que els textos procedents de la literatura popular de tradició oral són poc fixos. Per aquest motiu, durant les primeres sessions, vam posar èmfasi en la importància que un futur mestre conegués l'existència i la influència de múltiples variants, versions i adaptacions de les narracions populars segons els compiladors (en el nostre context, és més coneguda la versió dels germans Grimm), els aspectes socioculturals i les adaptacions cinematogràfiques de Walt Disney (Lluch, 2000, p. 49), atès que tot això configura el nostre imaginari col·lectiu i individual en relació amb la LIJ. Malgrat l'accent que vam posar en aquest aspecte, vam tenir clar que urgia, a més, dissenyar alguna seqüència formativa que ajudés a ampliar l'intertext lector sobre la literatura de base folklòrica dels nostres estudiants, substrat present en un bon nombre d'obres del cànon d'educació literària per a primària (fins i tot en obres postmodernes), imprescindible per poder comprendre i interpretar els textos moderns.

Durant les primeres sessions, vam posar èmfasi en la importància que un futur mestre conegués l'existència i la influència de múltiples variants, versions i adaptacions de les narracions populars segons els compiladors, els aspectes socioculturals i les adaptacions cinematogràfiques de Walt Disney

Des de fa una dècada, aproximadament, el grup d'investigació FRAC (Formació Receptora. Anàlisi de Competències) ha treballat en diversos projectes d'investigació al voltant de l'intertext lector, l'observació i la sistematització qualitativa de la funcionalitat que exerceix en la construcció de la comprensió i la interpretació del text o del discurs literari per desenvolupar la competència lectoliterària i l'activació de les competències que intervenen en la formació receptora (Mendoza, 2008, 2013).

Recentment, el grup ha focalitzat la investigació en el fet hipertextual² i intertextual en la recepció literària. La finalitat consisteix a establir la funcionalitat de les facetes inherents al discurs com a condicionants de lectura i amb les quals el lector haurà de saber establir la interacció receptora. Actualment, qualsevol tipus de missatge recorre a la modalitat hipertextual (Mendoza i Romea, 2010; Mendoza, 2012).

■ Seqüència formativa sobre hipertextos fragmentats

Amb aquest teló de fons, la proposta que presentem per desenvolupar la competència lectoliterària al llarg de la formació inicial se sustenta, des d'un punt de vista científic, en totes les investigacions dutes a terme com a membre del grup FRAC. Així mateix, i des d'un punt de vista pràctic, té la voluntat d'innovar en la pràctica docent durant la formació inicial de docents per donar resposta a aquests dos objectius:

- Ampliar l'intertext lector dels estudiants de tercer grau d'Educació Primària dintre de l'assignatura Didàctica de la Literatura Infantil i Juvenil, mitjançant la lectura i l'anàlisi d'un corpus de dotze minificcions relacionades amb la literatura de base folklòrica i d'autor del cànon d'educació primària de primeres llengües.

- Emprar les TIC com a suport i recurs d'aprenentatge per als estudiants, amb la finalitat de facilitar i ampliar al màxim tots els referents presents en les minificcions i la competència literària i digital.

■ El corpus de la seqüència: minificcions del *Catàleg de monstres*

El corpus triat per a la seqüència formativa dissenyada està format per un conjunt de dotze minificcions³ del llibre de Masó (2012) *Catàleg de monstres*, perquè conté una bona part de personatges, temes i contes dels clàssics de literatura de base folklòrica que, durant el curs 2011-2012, vam constatar que, en alguns casos, no formaven part de l'intertext lector dels estudiants del grau d'Educació Primària.

El títol del present article remet a un concepte explicat per Zavala (2000 i 2007), qui, en definir les característiques de la minificció, defensa que la fragmentarietat és tant una manera d'escriure com de llegir, que ofereix múltiples avantatges didàctics. El corpus de minificcions seleccionat repta el lector a entrar en un joc hipertextual literari, perquè Masó va condensar i disseccionar part d'algunes històries literàries populars. Quan el lector les identifica, ha de recompondre i ubicar-ne el significat en l'hipotext (contes i llegendes populars), per poder interpretar la nova moral de la reescriptura. És a dir, necessita una lectura postmoderna. El paratext i els títols de cadascuna de les tres parts de l'obra apel·len a la necessitat que connectem amb el nostre bagatge literari, cultural i social: «La parada dels monstres»,⁴ «L'hora del pati» i «Les veritats ocultes».⁵

La segona part del llibre porta per títol «L'hora del pati», i és la que hem triat com a corpus de la seqüència formativa. A més, és totalment diferent de la primera. El títol ja ens emmarca en

un context concret, el dels nens i nenes. Gairebé la totalitat de les minificcions que conformen aquesta part estan clarament centrades en narracions universals de la literatura infantil i juvenil, que encaixen perfectament amb una part del cànon que treballem a l'assignatura. A més, ens remeten a textos compartits pel món occidental a partir de les versions més conegudes dels germans Grimm i d'algunes llegendes àmpliament difoses. La citació que introdueix aquest apartat pertany a *Little Red Riding Hood and the Wolf (La caputxeta vermella i el llop)*, de Roald Dahl, concretament quan la Caputxeta s'apodera de la situació enfront del llop i acaba dient: «Que no ho veus, cap de ruc, quin abrigràs de pell de llop que duc?», tot un preludi de l'estil que hi trobarem.

Dels dotze textos d'aquesta segona part, n'hi ha tres que evocuen dues llegendes populars, la de Sant Jordi i el drac i la de Guillem Tell. Les minificcions restants al·ludeixen a dos contes d'autor (Collodi i Andersen) i, en una quantitat més elevada, a contes populars,⁶ com ara *Blancaneu, La Ventafocs, Hansel i Gretel*, etc. Un cop seleccionat el corpus, analitzem els procediments que emprà l'autor per escriure les minificcions de literatura de base folklòrica i d'autor. En aquest cas, seguim la proposta de Díaz-Plaja (2002). L'especialista en literatura infantil i juvenil descriu quatre categories generals, tres de les quals són presents al corpus (expansió, modificació i *collage*). El recurs més emprat ha estat el de la «modificació per alterar definitivament el sentit» mitjançant interpel·lacions al lector i canvis en els personatges.

La minificció, *per se*, se cinyeix a una característica general del conte literari: guardar la sorpresa per al final o acabar amb un gir, que pot estar format per una sorpresa argumental o bé per una conclusió emfàtica

La minificció, *per se*, se cinyeix a una característica general del conte literari: guardar la sorpresa per al final o acabar amb un gir, que pot estar format per una sorpresa argumental o bé per una conclusió emfàtica. Totes les minificcions triades responen a aquestes característiques, amb la qual cosa es potencia un humor negre irònic, que algunes vegades esdevé corrosiu, seguint la línia de Monzó i Solsona. De vegades, aquesta ironia fins i tot apareix al títol d'alguns textos mitjançant l'ús d'elements metaliteraris, com ara, per exemple, a «Mecànica de les llegendes». Les minificcions són tractades des del punt de vista de la recepció literària intertextual, com a recurs didàctic per a les classes de llengua i literatura (Matió, 2007), al mateix temps que es consoliden els conceptes clau de l'assignatura.

■ El registre de lectura com a avaluació inicial dels coneixements previs

La innovació docent duta a terme parteix de la lectura de minificcions mitjançant l'ús del Registre de Lectura (Ramos, 2008, p. 159; Mendoza, 2012⁷). El Registre de Lectura (RL) està organitzat a través de preguntes obertes que s'han de contestar quan ho indiqui el docent, després d'anar escoltant o llegint el text de manera fragmentada. És important advertir que no es pot tornar mai enrere mentre es realitzi l'RL. Aquesta tasca ens permet obtenir dades sobre els coneixements previs que tenen els estudiants d'obres clàssiques de la LIJ, a més d'afavorir una reflexió sobre el procés lector i algunes estratègies seguides.

Com que els estudiants estaven molt poc familiaritzats amb les minificcions, vam preparar una activitat de motivació inicial. Vam repartir dos o tres textos a cada estudiant, els vam dir que els llegissin i que, al costat del títol, hi anotessin el nom de la narració o del personatge que els sugge-

rien. Després, es van anar intercanviant els textos i vam comprovar que, ràpidament, cada alumne havia llegit entre dues i quatre històries. Durant l'anàlisi dels resultats, vam veure que tots els nois i noies havien reconegut l'hipotext del conte o llegenda popular que els havia tocat, tret de dos, el que feia referència a *El príncipe rana* («La dislèxia i els sortilegis»), que el van confondre amb la *Metamorfosi* de Kafka, i el de la llegenda de *Guillem Tell* («La versió oficial»), personatge associat erròniament amb *Robin Hood*.

A continuació, vam continuar amb l'LR a partir de la minificció «Usupacions» del mateix corpus. El quadre 1 (a la pàgina següent) mostra el procediment que vam seguir per aplicar-lo. A la columna de l'esquerra, hi trobem les preguntes que els estudiants havien de respondre, després que el docent seguís les pautes indicades a la columna de la dreta.

■ Resultats obtinguts de l'anàlisi de les respostes de l'RL⁸

■ Sobre el títol

Aquesta activitat d'anticipació (P1) pretén que, després d'haver llegit ja alguns textos i saber la temàtica literària que comparteixen, facin alguna predicció sobre el contingut. És interessant observar que un 90% dels informants s'ha acostat al contingut general de la minificció i, majoritàriament, ha associat el títol amb els verbs *robar* i *canviar* per relació de significat. Mereix un esment especial la brillant anticipació de la informant 5, en escriure: «Canvi de personatge i d'històries (per ex.: Pinotxo es menja la poma de la bruixa)».

■ Lectura del primer paràgraf

A les respostes obtingudes (P2), hi vam veure que dos informants, el 5 i el 6, la van encertar quan

El Registre de Lectura (RL) està organitzat a través de preguntes obertes que s'han de contestar quan ho indiqui el docent, després d'anar escoltant o llegint el text

van realitzar les seves inferències després de sentir les primeres línies del text. La informant 5 va escriure: «La madrastra de Blancaneu es vol canviar la vida amb ella». Després, hi ha un grup de quatre informants que en descriuen el contingut de manera més general, és a dir, amb unes inferències força encertades, mentre que la meitat dels informants es queden a un nivell descriptiu i parlen de la bellesa d'una princesa (informant 11) o la seva vida a palau (informant 7). La darrera paraula d'aquest fragment és *mirall*, objecte que, indubtablement, ajuda a reformular la hipòtesi inicial a partir del títol, perquè ajuda a ubicar-se dintre d'un grup de narracions concretes. Hi ha hagut set informants que han reconegut que aquesta paraula els ha ajudat a reformular les seves hipòtesis. La resta ho ha associat al camp semàntic de *bellesa*, *atractiva* i *admiració*, i cinc informants han unit el mirall al binomi de bellesa (respostes de la P3).

■ Lectura del segon paràgraf

Les dues preguntes d'aquest apartat (P4 i P5) serveixen per comprovar si les marques i les pistes del text sobre *Blancaneu* han estat reconegudes pels estudiants a partir de la presència de l'objecte màgic i la ironia amb què es presenta la vanitat que caracteritza la madrastra del conte (activació de l'inter-text lector). Tots els informants, tret d'un, han realitzat una associació directa entre els elements i els objectes del conte popular i el títol. La darrera pregunta del bloc, la P6, és difícil, perquè requereix que els estudiants s'hagin adonat de la ironia que

Preguntes per als estudiants	Pautes seguides pel docent
P1. Escolta el títol i pensa sobre què pot tractar la història.	Se'n llegeix el títol.
P2. Quina és la teva hipòtesi sobre el contingut de la història ara? P3. Existeix algun element que ho justifiqui?	Se'n llegeix el primer paràgraf: «Una també es cansa de la mateixa cantarella. De ser, dia rere dia, la més atractiva del rere. Dels elogis i les declaracions d'admiració incondicional. De la idolatria –insistent i llefiscosa– del mirall.»
P4. Saps ara de quin conte es tracta? P5. Què és el que ha motivat la teva sospita? P6. Com et sembla que pot continuar la història?	Se'n llegeix el segon paràgraf: «Per això, el matí que el mirall màgic li fa saber –burleta– que la fillastra li ha usurpat el ceptre de la bellesa, no s'amoïna gens. Ja era hora! Que la nena es passi ara els dies pentinant la seva vanitat davant la imatge reflectida! Amb els sacrificis que demana conservar el lideratge, lluitar contra el desgast dels anys, vèncer la decadència inevitable!»
P7. Compara el teu final amb el del text. P8. Quin és el missatge de la història? P9. Què hi té a veure el títol, «Usurpacions», amb el text? Valoració del text	Se'n llegeix el tercer paràgraf: «La reina destronada té uns altres plans: abandonarà el palau d'incògnit i s'endinsarà al bosc. Trobarà la casa on viuen els set miners sol·lícits. S'hi instal·larà. Llavors només haurà d'esperar la visita de la bruixa amb la poma. Passat el mal triangle, sap que obtindrà el premi del petó d'un príncep i del final feliç que sempre li havien negat.»
P10. La lectura, t'ha evocat uns altres textos (escrits, visuals, audiovisuals, etc.? En cas afirmatiu, cita'ls. P11. Cita els elements de la minificció que has reconegut fàcilment i els que t'han costat més de trobar. P12. Creus que, amb els teus coneixements previs, n'hi ha hagut prou per comprendre el text? P13. Què en penses del recurs emprat per l'autor per captar la nostra atenció?	Els estudiants responen les preguntes de valoració final.

Quadre 1. Registre de lectura de la minificció «Usurpacions» (Masó, 2012), p. 67

caracteritza el final de les minificcions llegides i la incorporin en la seva predicció. Partim de la base que coneixen l'hipotext, i el que els demanem és que entrin en el joc dels acabaments amb sorpresa típics del gènere a l'hora de formular la hipòtesi final. Com era d'esperar, vam obtenir dos tipus de respostes. Una mica més de la meitat proposa un

final diferent amb intenció de sorprendre i de trencar amb el final tradicional. Per exemple, vegem el que diu la informant 6: «La Blancaneu fugí del seu paper de *sex-symbol* i dels prínceps i, en contra del que diu el conte, es converteix en amiga de la seva madrastra». La resta queda clar que no ha entès encara el mecanisme emprat en la minificció.

■ Lectura del tercer i darrer paràgraf

Després d'haver sentit tot el text, les inferències i les connexions amb el conte original són claus per poder reconèixer i interpretar el canvi de rol dels personatges que l'autor ha emprat. La madrastra es torna bona i la Blancaneu és dolenta.

En aquest apartat, ens interessava veure si els estudiants havien intuït un final irònic o diferent del conegut i si havien interpretat la moral de la reescriptura. La P7 està relacionada amb l'anterior i ens aporta dades sobre si l'informant és conscient o no de si, a la seva hipòtesi final, hi va incorporar algun element de la sorpresa argumental típica dels contes i, concretament, de les minificcions. La pregunta no ha estat ben interpretada, perquè la majoria directament opina sobre el final de manera superficial i no el compara amb el seu. Ho tindrem en compte per a l'aplicació posterior. Les respostes de la P8 es poden organitzar en dues categories. Les unes parafrasegen el final quan diuen: «La vella no és la jove neta del conte, sinó la madrastra bruixa» (informant 8), o bé «És un canvi de rol» i un altre grup més petit s'arrisca a buscar-hi una moral dient: «Igualtat d'oportunitats per a tothom» (informant 2). És ben clar que cal incidir més en aquesta mena de comprensió interpretativa amb els estudiants. Sobre la relació amb el títol, hi ha algunes propostes que reflecteixen que era difícil establir la relació amb el títol i més de la meitat l'encerta.

■ Valoració del text

En aquest darrer bloc de preguntes, ens interessava afavorir la reflexió sobre el metaprocés de la lectu-

ra i posar en evidència la importància del funcionament de l'intertext lector per comprendre i interpretar hipertextos literaris de contes i llegendes populars universals. Les respostes obtingudes respecte a aquesta qüestió posen de relleu la importància del cinema i la televisió per a la formació literària dels estudiants. Hi ha cinc informants que citen la pel·lícula *Blancaneu i els set nans* i n'hi ha alguns que ho completen amb la sèrie televisiva *Once Upon a Time*, la sèrie *Les Tres Bessones* i *La Bella Dorment*. Cal subratllar que hi ha tres informants que citen explícitament les reescriptures dels

Després d'haver sentit tot el text, les inferències i les connexions amb el conte original són claus per poder reconèixer i interpretar el canvi de rol dels personatges que l'autor ha emprat

contes de Monzó, amb les quals, molt encertadament, troben cert paral·lelisme comentat anteriorment. Tret d'un informant que no contesta, la resta cita entre un i cinc elements que han reconegut fàcilment al text de Masó. Un 70% opina que els coneixements previs els han servit per poder comprendre «Usurpacions». Els estudiants reconeixen que l'activitat els ha motivat moltíssim i que, a més a més, s'han divertit i han après.

■ A manera de cloenda

Valorem molt positivament l'ús de minificcions temàtiques o, dit d'una altra manera, l'ús d'hipertextos fragmentats, per desenvolupar la competència lectoliterària dels estudiants, perquè aquests textos necessiten una lectura postmoderna en què els veritables protagonistes són els lectors, atès que la minificció és el gènere més «didàctic, lúdic, irònic i fronterer amb la literatura» (Zavala, 2007, p. 95).

Els resultats preliminars obtinguts del registre de lectura posen de relleu que el desenvolupament de la competència lectoliterària dels discents

El desenvolupament de la competència lectoliterària dels discents ha de ser objecte d'estudi per poder incidir en una ampliació més gran de l'intertext lector i d'algunes estratègies lectores, sobretot les inferències

ha de ser objecte d'estudi per poder incidir en una ampliació més gran de l'intertext lector i d'algunes estratègies lectores, sobretot les inferències. Aquestes dades coincideixen amb les que Ramos (2008) va obtenir investigant sobre el procés lector a l'educació secundària. El registre de lectura ha estat una eina molt útil perquè els estudiants s'adonessin del funcionament del procés lector i hi reflexionessin a partir de la pràctica.

La segona part de la seqüència formativa, sense dades analitzades perquè s'està duent a terme durant aquest curs, consisteix a aprofundir al màxim en la comprensió i en la interpretació de tot el corpus seleccionat, deixant visibles les traces del procés lector i les relacions que han establert, creant un text hipertextualitzat amb l'ús de les TIC.9 La creació de l'hipertext didàctic (Landow, 2009) és un instrument funcional que els ajuda a desenvolupar-se cognitivament, com també a desplegar els components i les connexions internes del text per revelar-les i mostrar-les mitjançant els enllaços. La realització d'aquesta tasca implica una actitud activa del lector i de feina cooperativa.

Notes

1. El pla docent es pot consultar a l'adreça següent: <http://bit.ly/1itRYZ2>
2. El terme *hipertext* està format per diferents accepcions, principalment per una que està relacionada amb la teoria i els estudis literaris (teoria de la recepció i la intertextualitat) i una altra amb el món electrònic. En aquest article,

hi emprarem el terme hipertext per designar una de les cinc modalitats de transtextualitat de què parla Genette (Mendoza, 2010 i 2012). En canvi, emprarem l'expressió *hipertext digital* (Landow, 2009; Pajares, 2004) per referir-nos als hipertextos del mitjà informàtic, que, a través d'un clic, ens connecten amb una munió de textos multialfabètics.

3. Estem d'acord amb la definició de Zavala (2007, p. 91) sobre la minificció. Segons ell, és «un text experimental d'extensió mínima amb elements literaris de caràcter modern o postmodern.[...] Sempre sorgeix com a conseqüència d'un acte de lectura irònica o paradoxal de convencions textuals, ja siguin genèriques o ideològiques».
4. «La parada dels monstres» inicia les minificcions amb un títol que al·ludeix directament a la pel·lícula *Freaks* (1932), que a Espanya es va anomenar *La parada de los monstruos*. Dirigida per Tod Browning, es va basar en un conte escrit per Tod Robbins titulat *Spurs* (Esperons). Les 39 minificcions que conformen el primer bloc realment responen a aquesta idea transgressora, fins i tot en alguns moments macabra, de persones diferents, deformades, igual que al conte original. En poden servir d'exemple alguns títols suggerents de les minificcions: «Mantis», «La casa del terror», «Metamorfosis», «El monstre», «Els assassins», etc.
5. La darrera part, «Les veritats ocultes», remet al llibre que Pere Calders va publicar el 1955, *Cròniques de la veritat oculta*, un recull de contes escrits durant l'exili. Formada per un total de 38 textos, recorda l'univers emblemàtic de Calders a partir de títols tan suggerents com «L'arribada de l'express», en homenatge a Calders, «Foc», etc.
6. En aquest article, amb la denominació *contes populars*, hi incloem tots els contes transmesos oralment i compilats per diferents autors.

7. El document consultat de Mendoza és de treball intern del grup.
8. A causa de problemes de calendari, no ha estat possible implementar-ne la seqüència completa als discents de l'assignatura de formació inicial, tan sols una part a un grup pilot experimental de dotze estudiants que pertanyen al màster d'Educació Secundària, dintre de les classes de Didàctica de la Llengua i la Literatura. Cal destacar que la metodologia del Registre de Lectura té més de 150 ítems analitzats per Ramos, en alguns dels quals hem participat activament.
9. En grups de dues o tres persones, han de crear un hipertext digital sobre la minificció triada. Hi han d'incloure explicacions, algunes vegades elaborades per ells, sobre aquells conceptes i aquelles paraules o marques intertextuals que hagin trobat difícils, que considerin que necessiten un aclariment i, sobretot, que «connectin» amb uns altres textos. A l'hora de crear els hipervincles de l'hipertext digital, han de complir els requisits següents: l'hipotext de la minificció ha d'aparèixer, com també l'autoria o la recopilació (en aquest cas, es pot enllaçar amb Internet); un mínim d'un hipervincle ha de ser visual o audiovisual; un mínim d'un hipervincle ha de ser verbal oral; les explicacions han d'anar adreçades a estudiants de la mateixa condició que ells; l'extensió dels hipervincles escrits per ells no pot excedir de vuitanta paraules, tret del contingut de l'hipotext. Un cop tots els grups hagin acabat la feina, es passaran els textos entre ells per coavaluar-los segons els criteris previs que hagin acordat.

Referències bibliogràfiques

- DÍAZ-PLAJA, A. (2002): «Les reescriptures a la literatura infantil i juvenil dels últims anys», a COLOMER, T. (ed.): *La literatura infantil i juvenil catalana: Un segle de canvis*. Barcelona. ICE de la Universitat Autònoma de Barcelona, p. 161-170.
- LANDOW, G.P. (2009): *Hipertexto 3.0: La teoría crítica y los nuevos medios en una época de globalización*. Barcelona. Paidós.
- LLUCH, G. (2000): «Dels narradors de contes a Walt Disney», a LLUCH, G. (ed.): *De la narrativa oral a la literatura per a infants*. Alzira. Bromera, p. 49-72.
- MASÓ, J. (2012): *Catàleg de monstres*. Barcelona. Alpina.
- MATIĆ, G. (2007): «La minificció aplicada a la enseñanza de las literaturas hispánicas» [en línia]. *Studia Romanica et Anglicana Zagrabienis*, vol. 52, p. 317-336 <http://hrcak.srce.hr/index.php?id_clanak_jezik=36446&show=clanak>.
- MENDOZA, A. (coord.) (2008): *Textos entre textos: Las conexiones textuales en la formación del lector*. Barcelona. Horsori.
- (2010): «La lectura del hipertexto literario. El despliegue de referentes, conexiones e hipervínculos en la formación del lector», en MENDOZA, A.; ROMEA, C. (coord.): *El lector ante la obra hipertextual*. Barcelona. Horsori, p. 143-174.
- (coord.) (2012): *Leer hipertextos: Del marco hipertextual a la formación del lector literario*. Barcelona. Octaedro.
- (2013): «De la intertextualidad a los hipertextos». *Textos de Didáctica de la Lengua y de la Literatura*. núm. 62, p. 11-23.
- MENDOZA, A.; ROMEA, C. (coord.) (2010): *El lector ante la obra hipertextual*. Barcelona. Horsori.
- PAJARES, S. (2004): *Literatura digital: El paradigma intertextual*. Càceres. Universidad de Extremadura.
- RAMOS, J.M. (2008): «El registro de lectura: una propuesta de aula para conocer la propia actividad lectora», a MENDOZA, A. (coord.): *Textos entre textos*. Barcelona. Horsori, p. 159-168.

ZAVALA, L. (2000): «Seis problemas para la minificción, un género del tercer milenio: Brevedad, diversidad, complicidad, fractalidad, fugacidad, virtualidad». *El cuento en Red* [en línia], núm. 1, primavera. <www.ciudadseva.com/textos/teoria/hist/zavala2.htm#*>.

— (2002): «El cuento ultracorto bajo el microscopio». *RLit.*, núm. LXIV, p. 128.

— (2007): «De la teoría literaria a la minificción posmoderna». *Ciencias Sociales Unisinos*, vol. 43(1).

Referències de l'autora

Alba Ambrós Pallarès

Grup FRAC. Universitat de Barcelona

aambros@ub.edu

Línies de recerca: lectura literària, lectura audiovisual, lectura artística: ensenyament actiu d'estratègies de lectura.

Aquest article fou rebut per ARTICLES DE DIDÀCTICA DE LA LLENGUA I DE LA LITERATURA el mes de juliol de 2013 i acceptat el mes d'octubre de 2013 per ser-hi publicat.